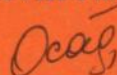

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА ДЕРЖАВНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ
ім. М. В. ЛИСЕНКА

ОСАДЦЯ ОЛЬГА ПАВЛІВНА

УДК 002.2:655:781]
(=161.2)(09)(477.8+100)

"XVIII-I пол. XIX"

**УКРАЇНСЬКА НОТОВИДАВНИЧА СПРАВА
У ГАЛИЧИНІ, БУКОВИНІ, НА ЗАКАРПАТТІ
ТА НА ЕМІГРАЦІЇ
XIX — ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТЬ**

17.00.01 — теорія та історія культури

АВТОРЕФЕРАТ

Дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Львів — 2005

ЦЗ 21794

008

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

00762239 (Т)

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано на кафедрі музичної україністики Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка Міністерства культури і туризму України

Науковий керівник: доктор мистецтвознавства, професор **ЯСІНОВСЬКИЙ Юрій Павлович**, Львівська держана музична академія ім.М.В.Лисенка, кафедра музичної україністики

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор **ЗАГАЙКЕВИЧ Марія Петрівна**, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Київ), відділ музикознавства

кандидат мистецтвознавства, професор **МАЗЕПА Лєшек Зигмундович**, Жешівський університет, Польща

Провідна установа: Одеська державна музична академія ім. А. В. Нежданової, кафедра історії музики

Захист відбудеться "28" жовтня 2005 року о "12" годині на засіданні Спеціалізованої вченої ради К 35.869.01 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства у Львівській державній музичній академії ім. М. В. Лисенка (79000, Львів-центр, вул.Нижанківського,5, 2-й поверх, мала зала).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка.

Автореферат розіслано "26" вересня 2005 р.

Вчений секретар спеціалізованої ради
Кандидат мистецтвознавства

О. Т. Катрич

48 65. 280

1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У дисертації піднято проблему вивчення нотовидавничої справи у Галичині, Буковині, на Закарпатті та на еміграції як одного із важливих чинників розвитку української музичної та книговидавничої культури ХІХ — першої половини ХХ ст. Сьогодні залишається актуальним завдання підвищення ефективності книжкової справи та поліпшення якості надрукованої продукції. У його вирішенні значну роль повинен відіграти досвід, нагромаджений українськими видавцями, зокрема тими, хто займався друкуванням нот. Потрібно проаналізувати їх діяльність, напрями та динаміку розвитку.

Ця праця охоплює історичний та теоретичний аспекти огляду обраної теми. Історичний аспект дослідження охоплює вивчення процесів поширення та побутування нотних видань у суспільстві. На відміну від книг, значення і реальна масштабність нотовидавництва визначається не тільки кількістю і складом користувачів – покупців, але й контингентом слухачів виданих музичних творів. Таким чином попит на відповідну нотну продукцію є одним із визначальних чинників у формуванні нотного видавничого репертуару, його складу і характеру.

Теоретичний аспект дослідження зосереджено на розкритті процесу виробництва нотного видання, а саме, на організації (перетворенні) музичного твору у формі писемного документа в нотне видання, матеріалізоване в редакційно-видавничих та друкарських роботах. Цей аспект включає насамперед технологію виготовлення нотного видання, тобто — нотну поліграфію. Вивчення історії та методів друкування нот дає можливість ознайомитись із малодослідженою галуззю прикладного мистецтва — декоративною графікою та з художнім оформленням нотних видань, що безперечно збагатить наші здобутки у цьому виді мистецтва.

У науковій літературі наразі немає узагальнюючого дослідження, де б розглядалися шляхи становлення та розвитку, регіональні особливості нотовидавничої справи в Західній Україні та українській еміграції, характеризувалися види видань, визначалися їх роль і місце в культурному процесі. Узагальнити цей досвід у всіх різноманітних його проявах покликане дане дисертаційне дослідження, що і пояснює причину обрання цієї теми та доводить її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тема дисертації відображає певні напрями наукових досліджень кафедри музичної україністики Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка, під керівництвом якої здійснюється її розробка, відповідає темі № 3 “Українська музика в контексті світової музичної культури” перспективного тематичного плану науково-дослідної діяльності

Львівської державної музичної академії на 2002-2006 рр. Тема затверджена Вченою радою ЛДМА (протокол №1 від 25.09.2003 року).

Мета дослідження — реконструкція цілісної картини розвитку української нотовидавничої справи у Галичині, Буковині, на Закарпатті та на еміграції, виявлення факторів сприяння та вияснення її ролі у контексті загальноукраїнського музичного процесу.

Для досягнення поставленої мети слід вирішити такі **основні завдання**:

- виявити та проаналізувати джерела розвитку українського нотодрукарства в західному регіоні України та в середовищі української еміграції;

- з'ясувати вплив політичних, економічних та історико-культурних факторів на розвиток нотовидавничої справи;

- провести диференціацію та охарактеризувати етапи розвитку нотовидавничої справи у контексті тогочасних процесів у східній та центральній частинах України та в Європі;

- проаналізувати діяльність окремих видавничих центрів та осередків, які займались друком нот, охарактеризувати їх виробничі можливості, визначити їх внесок у динаміку розвитку нотовидання;

- виявити персоналії, причетні до редакційного, друкарського та розповсюджувального процесів друкованої нотної продукції, визначити їх типологію;

- охарактеризувати технічні способи нотодрукування;

- розкрити жанрові особливості видавничого репертуару світської та церковної музичної творчості; охарактеризувати різновиди нотодруків;

- дослідити способи поширення та реклами нотних видань, особливості ціноутворення.

Об'єктом дослідження є історія нотовидавничої справи у Галичині, Буковині, на Закарпатті та на еміграції XIX — першої половини XX ст. Українська нотна друкована продукція розглядається у контексті тогочасної діяльності народів інших національностей, що населяли землі Західної України; це дає змогу виявити їх взаємовпливи та простежити їх розвиток.

Предметом дослідження є українські нотні видання, що вийшли друком у Галичині, Буковині, на Закарпатті у XIX — першій половині XX ст. Крім цього, видання нот українці здійснювали і поза своїми етнічними землями. Наше дисертаційне дослідження дає характеристику і цій музичній друкованій спадщині.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на методологічних засадах загального музикознавства та книгознавства. Розв'язанню поставлених завдань підпорядковані такі методи дослідження, використовувані на емпіричному та теоретичному рівнях: виявлення

джерел, їх аналіз — джерелознавчий, історіографічний; аналіз видавничого процесу: історичний, порівняльний, типологічний (застосування спеціальних методів: книговидавничо-типологічного, книготоргово-типологічного, бібліотекознавчо-типологічного, бібліографо-типологічного); аналіз масиву нотних видань: застосування методу аналізу та синтезу, статистичного, типографічного.

Висвітлення обраної теми вимагало виявлення та опрацювання великого масиву джерельних матеріалів, тому джерелознавчий аспект у нашому дослідженні є пріоритетним.

У викладенні матеріалу переважають **інформативний** (нагромадження та упорядкування матеріалу) та **аналітичний** (аналіз видавничого репертуару) підходи. Вивчення нотовидавничої діяльності в тісному зв'язку з суспільно-історичним контекстом та відтворення цілісної картини цієї діяльності, різноманітної за напрямками, характером і формами, передбачає **системний підхід**. З цим принципом пов'язане й застосування **комплексного підходу**, який поєднує музикознавчий, історичний та книгознавчий способи опрацювання матеріалу.

Хронологічні межі дослідження зумовлені конкретними датами і охоплюють період XIX — першої половини XX ст. (1816–1944). Нижня межа (1816 р.) — вихід у Львові з друкарні Ставропігійського Інституту нотних збірників духовних піснеспівів - Ірмологіона й Осмогласника. Верхня межа (1944 р.) — останні датовані окупаційні нотні видання Інституту Народної Творчості у Львові кінця воєнних дій Другої світової війни на території України.

Охоплюваний історичний період є визначальним у становленні та розвитку нотовидавничої справи в регіоні: відбувся перехід від спорадичного видання музичних творів окремими друкарнями до певної системної діяльності у цій сфері.

Географія дослідження включає історичні землі Східної Галичини, Буковини, Закарпаття, Західної Волині, Полісся, Холмщини, що в межах окресленого хронологічного періоду означені як землі Західної України; до цих географічних меж долучені території, де перебувала українська еміграція і в яких розвивалась українська нотовидавнича справа.

Наукова новизна отриманих результатів:

- запорукою новаторського резонансу даного дослідження є те, що воно ґрунтується на поєднанні методичних засад музикознавства та книгознавства. Вперше предметом дослідження стає друковане нотне видання в процесі його створення, розповсюдження та побутування на території Західної України та в українській діаспорі;

- на основі виявлених і опрацьованих джерел, більшість з яких вперше введено в науковий обіг, у музикознавчому та книгознавчому аспектах

досліджено особливості та напрями нотовидавничої діяльності в Західній Україні та в українській діаспорі XIX — першої половини XX ст.;

- охарактеризовано основні етапи становлення та розвитку нотодрукарства в Західній Україні у порівнянні з аналогічними процесами в східній та центральній частинах України, Європі. Українське нотовидання розглядається у контексті тогочасної творчої діяльності народів різних національностей, що населяли землі Західної України; це дало змогу виявити, серед яких впливів вони розвивались, культурний рівень цих народів.

- проаналізовано нотовидавничу діяльність окремих центрів та осередків досліджуваного регіону та на еміграції, охарактеризовано їх виробничі можливості, застосування нових технологій та методів організації праці;

- виявлено прізвища видавців, друкарів, книгарів, укладено їх анований список, виявлено та проаналізовано їх діяльність;

- охарактеризовано технічні способи нотодрукування;

- здійснено аналіз нотних видань за жанрами, способом виконання та функціональним призначенням; виявлено їх роль як важливого чинника розвитку композиторської творчості, освіти та виконавства;

- простежено шляхи поширення нотних видань через мережу книгарень, спеціалізованих магазинів та бібліотек, особливості ціноутворення та тиражу.

Наукові висновки та основні положення, що містяться в дисертації, одержано пошукачем особисто безпосередньо із джерел XIX — першої половини XX ст., а також під час дослідницької реконструкції нотовидавничого процесу.

Апробація результатів дисертації. Матеріали й проблеми, що розглядаються в дисертації, викладені в доповідях: «Українська музика XIX — початку XX ст. в архівних джерелах ЛНБ» (міжнародна науково-практична конференція “Рукописна україніка у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України та проблеми створення інформаційного банку даних”; Львів, 1996); “Видавнича діяльність Інституту Народної Творчості” (наукова конференція, присвячена 100-річчю від дня народження о. Северина Сапруна; Дрогобич, 1997); “Українська музика в репертуарі польських видавців XIX — поч. XX ст.” (міжнародна наукова сесія “Musica Galiciana” (Ряшів, 1997), “Львівські видання опер і оперет XIX — поч. XX ст. із фондів ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України” (міжнародна наукова сесія “Musica Galiciana” (Ряшів, 2001); “До історії львівських нотних видань XIX—початку XX ст.” (наукова конференція “Українські видавництва у Львові до 1939 р.; Львів, 2002), “Українські нотні видання Галичини XIX - початку XX століття:

характеристика репертуару” (Науково-практична конференція „Історія і сучасність української культури як об’єкт соціокультурного аналізу”; Львів 2003); у наступних публікаціях: Прижиттєві видання творів М. Лисенка // 3 історії книги та бібліографії: 3б. наук. пр. / АН УРСР, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. — Київ: Наук. думка, 1990. — С.36–52; Музичні видання хорового товариства «Боян» // Бібліотека — науці: 3б. наук. ст. — Київ: Наук. думка, 1990. — С.137–144; Видання музичних творів Миколи Лисенка в Західній Україні // Записки Наукового товариства імені Т. Шевченка. — Львів, 1993. — Т.226. — С.463–470; 3 історії українського нотодрукування // Записки Наукового товариства імені Т. Шевченка. — Львів, 1996. — Т.232. — С.426–438; Розповсюдження нотних видань в Західній Україні другої половини ХІХ — початку ХХ ст. // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. — Львів, 2005. — Вип. 12. — (в друці).

Теоретичне і практичне значення роботи полягає у можливості застосування її результатів у лекційних курсах з історії української музики, української культури, української книги та друкарства; її матеріали необхідні для розширення і створення цілісної історії української музики ХІХ — першої половини ХХ ст.; для доповнення матеріалів при підготовці теоретичних досліджень з історії українського книговидання та друкарства; укладення репертуару українських нотних видань уможливить виведення досліджень з історії та теорії української музичної бібліографії на новий якісний рівень.

Структура та обсяг роботи. Структура дисертації зумовлена метою і завданнями дослідження; вона складається з вступу, основної частини (4-х розділів), висновків, списку використаних джерел (який налічує 329 позицій) і додатку. Повний обсяг дисертації - 195 сторінок: основний текст – 162 стор., список використаних джерел – 29 стор., додаток – 4 стор.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **ВСТУПІ** обґрунтовано вибір теми дисертаційного дослідження, її актуальність, визначено об’єкт, предмет, мету та завдання; окреслено хронологічні та географічні межі, структуру, розкрито наукову новизну роботи, її практичне значення та методологічні засади; подано інформацію про апробацію результатів дослідження.

Перший розділ “Історичний та культурний контекст розвитку нотовидавничої справи в Галичині, Буковині, на Закарпатті та на еміграції ХІХ — першої половини ХХ ст.” складається з чотирьох підрозділів. У першому підрозділі “Історіографія, джерела; методи дослідження” зроблено історико-бібліографічний аналіз літератури, охарактеризовано джерела дослідження за видами для виявлення сучасного стану наукового

дослідження по окремих аспектах теми; обґрунтовується вибір напрямів роботи, подана методика та методи, використані для досягнення визначених у дисертації мети і завдань.

Хоча нотовидавнича справа в Західній Україні та в українській діаспорі ще не була предметом спеціального дослідження, проте окремі аспекти цієї діяльності фрагментарно висвітлювалися в ряді праць, які за напрямом дослідження можна поділити за галузями знань на такі види: музикознавство, книгознавство, загальна історія, історія окремих видів мистецтва.

В українському музикознавстві на початку ХХ ст. серед перших дослідників, які зосереджували увагу на ролі нотовидавничої справи в контексті української музичної культури, були О.Залеський (“Стан українських музичних видавництв” (1921), “Українські музичні видавництва в Галичині” (1927), Ф.Стешко (“Перші українські нотодруки” (1929) та Ю. Ткаченко (“Стан музичного видавництва на Україні” (1927).

Окремі аспекти теми опосередковано розглядали в музикознавчих статтях, рецензіях, починаючи з кінця ХІХ ст. А.Вахнянин, Ф.Колесса, П.Бажанський, Я.Ярославенко, С.Людкевич. Ряд статей та рецензій на музичну тему, в яких порушуються питання сучасного нотного репертуару, вийшли з-під пера І.Франка (“Симпатичне видавництво музикальне”(1886); дані про окремі нотні друки почерпнуто із праць з музичної фольклористики кінця ХІХ – початку ХХ ст. (Ф.Колесси, С.Людкевича, К.Квітки). Роботи названих авторів дозволили здійснити характеристику нотних видань за хронологією, місцем друку і змістом.

У музикознавчих дослідженнях 60 – 80-х рр. ХХ ст. (М.Загайкевич, О.Правдюк, Й.Волинський М.Черепанин, С.Шнерх) значно рідше на джерельному та бібліографічному рівні досліджувався період ХІХ — початку ХХст. Джерелом інформації про нотні видання стали статті та монографічні дослідження біографічного характеру, публікації епістолярної спадщини українських композиторів та музикантів.

В останні роки вивчення нотних видань на межі ХVІІ - ХVІІІ ст.-періоду зародження українського нотодрукування започаткували Ю.Ясіновський та Ю.Медведик. Появилась низка нових досліджень, присвячених регіональним проблемам української музичної культури (В. Витвицький, П.Шиманький, Т.Росул, М.Черепанин, О.Мартиненко, О.Попович, Л.Мазепа); окремі факти з видавничої діяльності композиторів-емігрантів висвітлено в працях В.Витвицького, М.Антоновича, П.Маценка С.Павлишин.

В зарубіжному музикознавстві діяльність польських музичних видавців на теренах Західної України частково досліджували польські науковці (Я.Бялина-Хлодецький, Ф.Яворський, Л.Блажчик, К.Міхаловський,

М.Прокопович, М.Пшивецька-Самецька), які акцентували увагу на підтримці видавництвами творчості переважно польських композиторів. Цінною для виявлення певних спільних тенденцій у нотовиданні на теренах центральної Польщі та Східної Галичини є праця В.Томашевського.

У роботі використано розробки з питань історії російської нотовидавничої справи початку ХХ ст. В.Бесселя, Б.Юргенсона, досліджень середини ХХ ст. — Б.Вольмана, М.Куніна, Г.Іванова.

Оскільки процеси виготовлення та розповсюдження нотних друків є аналогічні щодо книжкових видань, то теоретична база нашого дослідження ґрунтується на працях з історії та теорії *книгознавства* (узагальнюючі праці українських істориків книги І.Огієнка, С.Єфремова, П.Зленка, Ю.Тищенка, Я.Ісаевича; теоретичні проблеми книгознавства у працях українських авторів С.Сірополка, І.Чепіги, Д.Дорошенка Т.Ківшар, Р.Машталіра, польських - Е.Слодковської, А.Мригоня, М.Млекіцкої).

У дисертаційній роботі використано наукові книгознавчі розвідки, присвячені видавничій діяльності українських релігійних, культурно-просвітницьких і мистецьких товариств та організацій (В.Гнатюк, Р.Дудик, В.Пірус, С.Шнерх, С.Родіна, Л.Головата, М.Лозинський, Б.Крив'як); окремих осіб (Л.Кусий, М.Вальо, М.Трегуб, Б.Якимович, О.Мартиненко); видавничій діяльності в контексті проблем бібліографії (Л.Кульчицька, І.Савченко, А.Струтинська).

До роботи залучено дослідження з історії польського видавничого руху на теренах Західної України Д.Зубрицького, А.Бобера, Щасного-Беднарського, М.Опалека, Й.Вивялковського, А.Майковської-Алексєвич, Д.Адамчик, Й.Совінського. У дисертаційній роботі Л.Зеленської (2002) вперше у культурно-історичному та книгознавчому аспектах . в розглядається становлення і розвиток музично-видавничої справи на Наддніпрянській Україні в другій половині ХІХ – початку ХХ ст. що дозволяє провести диференціацію та охарактеризувати розвиток нотовидавничої справи у контексті тогочасних процесів у східній та центральній частинах України.

Хоч згадані дослідники торкаються лише окремих аспектів нотовидавничої діяльності, спеціально не виділяючи її в окрему галузь книговидавництва, їх праці дають можливість ознайомитися зі станом організації книговидавничої та книготорговельної справи, тематикою видавничої продукції, дістати уявлення про суспільне значення книги в певні історичні періоди.

У залежності розвитку видавничої справи від суспільно-політичних та економічних процесів в Україні допомогли зорієнтуватись праці М.Грушевського, І.Крип'якевича, А.Жуковського, О.Субтельного, І.Лисяка-Рудницького, М.Литвина, Д.Данилюка з *загальної історії* України

та окремих її регіонів; С.Злупка з проблем розвитку економіки. Вплив культурних факторів на розвиток нотовидавничої справи висвітлено у працях *культурологічного характеру* Д.Антоновича, Я.Семчишина, Ф.Стебля, С.Малець, О.Луцького, Н.Антонюк. Для дослідження цінною з огляду узагальнення науково-освітньої, видавничої та культурницької діяльності міжвоєнної еміграції є монографія С.Наріжного “Українська еміграція” (1942).

Аналіз історіографічних матеріалів дав можливість визначити питання, які лишилися не досить опрацьованими, а то і зовсім не розглядались іншими дослідниками, зокрема, термінології нотовидавничого процесу, технології нотного друку, датування видань, способи нумерування матриць і нотних друків, ціни нот, стосунки між композитором і видавцем, гонорар і авторське право, історія музичних колекцій і бібліотек, нотодрукарство та мистецтво графіки. В тому числі не була чітко визначена періодизація видавничого процесу в Західній Україні окресленого періоду, що важливо при системному дослідженні теми і вирішенні поставлених завдань.

Таким чином, майже всі праці, що безпосередньо стосуються теми дисертації, мають у своїй основі фактологічно-описовий підхід. У них трапляється чимало неточностей. Жодна не претендує на всебічне висвітлення усього комплексу проблем. Науковий доробок різного профілю вчених заклав теоретичне та певною мірою фактологічне підґрунтя для подальших поглиблених розробок та констатував, що тема нотодрукарства в Західній Україні та в українській діаспорі досліджена нерівномірно і досі не була предметом спеціального аналізу.

Це ще раз підтверджує актуальність спеціального дослідження, присвяченого справі нотодрукарства в контексті музичного життя та книговидавничого руху Західної України та української діаспори ХІХ — першої половини ХХ століття.

Джерельна база дослідження. Для дослідження обраного предмету та об’єкту виявлено і залучено групу джерел, які містять цінну фактологічну інформацію: масив нотодруків, архівні рукописні матеріали, друковані джерела (бібліографічні і фактографічні посібники, часописи).

Архівні матеріали охоплюють документи із фондів Львівської наукової бібліотеки ім.В.Стефаника НАН України; Центрального державного історичного архіву України у Львові; Музею історії книги та друкарства у Львові; Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької у Львові. В роботі використовувалися статистичні та довідкові видання, звіти друкарень, книговидавничі та книготорговельні каталоги, матеріали рекламного характеру, бібліографічні каталоги та покажчики,

інформаційні повідомлення тогочасної преси (“Діло”, “Зоря”, “Музичний вісник”, “Українська музика”).

Новаторством даного дослідження є поєднання методологічних засад історичного музикознавства та книгознавства.

Відповідно до поставленої мети доцільним є застосування наукових книгознавчих методів [69, 305], зокрема, на базі системно-типологічної концепції (поєднання системного підходу і типологічного методу) [33, 40, с.215-238]. Системний підхід передбачає вивчення цілісної картини, різноманітної за напрямками, характером і формами нотовидавничої діяльності у тісному зв'язку із суспільно-історичним контекстом. Із системним пов'язане й застосування комплексного підходу, який передбачає поєднання музикознавчого, історичного та книгознавчого аспектів опрацювання матеріалу.

Найбільш загальним і відповідним методом системних досліджень є типологічний, тобто виявлення і обґрунтування певних ознак, що виявляють суть явища (зокрема, типологія різних видів нотних видань). На рівні історико-книгознавчого аналізу об'єкту і предмету дослідження виокремлено книговидавничо-типологічний, книготорговельно-типологічний, бібліотечно-типологічний, бібліографо-типологічний методи.

Водночас на етапах виявлення і аналізу нотних видань застосовано методи: джерелознавчий, історіографічний; при аналізі видавничого процесу — історичний, порівняльний; при дослідженні масиву нотних видань — методи аналізу і синтезу, статистичний; для аналізу окремих примірників надрукованого видання для його датування, атрибуції (встановлення автора твору, видавця, належності до репертуару певної друкарні) — типографічний метод. У викладенні матеріалу переважають інформативний (нагромадження та упорядкування матеріалу) та аналітичний (аналіз видавничого репертуару) підходи.

Другий підрозділ “Музичне середовище”. Попри загальну політичну, економічну та суспільну ситуацію великий вплив на музичне видавництво мав процес формування відповідного музичного середовища, зорієнтованість видавців на різні соціальні, вікові та фахово підготовлені групи населення, потреби яких вони і покликані задовольняти. Саме через відсутність відповідної громадської атмосфери, організованих форм музикування, постійної виконавської бази, розвиненої нотовидавничої справи та книгарства музична торчість виходить з мистецького вжитку, перестає здійснювати належні суспільну й естетичну функції. Отже, попит на відповідну нотну продукцію, суспільна потреба є одним із визначальних чинників активізації видавничої діяльності, формування нотного друкованого репертуару, його складу і характеру.

Загалом, характеризуючи музичне середовище в Західній Україні, його можна умовно поділити на такі складові, які поступово формувались у процесі розвитку музичної культури краю: композиторські кадри; музично-драматичний театр; концертна діяльність; музичні товариства; музична освіта; музична фольклористика; церква; аматорське та побутове музикування; громадські музичні забави, карнавали, вечори. У зв'язку з цим зростає суспільна потреба у друкованій нотній продукції, що активізувало нотовидавничу діяльність.

Третій підрозділ **“Етапи розвитку нотовидавничої справи”**. В межах досліджуваного періоду в Західній Україні відбулося становлення української нотовидавничої справи від спорадичних видань до системної, цілеспрямованої видавничої та розповсюджувальної діяльності. Цей процес становлення умовно поділяємо на чотири етапи: 1816 — 1860-ті рр.; 1870 — 1890-ті рр.; 1900 — 1938; 1939 — 1944.

Ця періодизація виявляє певний паралелізм історичних, культурологічних процесів у Східній та Західній Україні, що стверджує внутрішню єдність національності. Певний паралелізм простежується і в нотовидавничому русі різних регіонів України, зокрема, спільним гальмуючим фактором цього руху стала імперська і окупаційна політика Росії, Австрії, Польщі та ін. держав, що мала руйнівний характер і спрямовувалась на знищення українського друку і придушення української культури в цілому. Однак, незважаючи на всілякі утиски, історія, мова, мистецтво, церква стали інтегруючими чинниками утвердження національної свідомості й патріотизму; своє належне місце серед цих чинників займає і українська видавнича (і нотовидавнича) справа.

У четвертому підрозділі **“Нотовидавничі центри та осередки”** охарактеризуються провідні нотовидавничі осередки; аналіз доповнюється відомостями щодо їхнього заснування, технічного устаткування, видавців та друкарів. Зазначається, що міста Західної України, передусім Львів, Перемишль і Станіславів, відіграють провідну роль у культурному житті українського суспільства і водночас стають важливими осередками нотовидавничої та друкарської справи. Цьому сприяли і відповідне культурно-мистецьке середовище, зосередження передової художньо-творчої інтелігенції та демократичної громадськості, поступове розгалуження мережі мистецько-культурних установ і освітніх закладів а також давні традиції друкарства цих міст.

Поширення нотовидавничої справи в інших містах регіону — Тернополі, Коломиї, Стрию, в українських еміграційних осередках Західної Європи та США мережі та технічного удосконалення друкарень створюють на початку ХХ ст. відповідну базу для розвитку нотовидавничої справи в Західній Україні, до якої залучаються і українські підприємці.

Другий розділ — “Організація продукції нотних видань” складається з п’яти підрозділів.

Перший підрозділ “Характеристика видавців”. Головним критерієм типологізації видавців, причетних до нотних видань, є наявність або відсутність власної видавничої бази в якості друкарні чи книгарні (складів нот). Ці два типи видавців співіснували впродовж окресленого періоду по всій території України, однак у кількісному відношенні превалюють видавці без видавничої власності. Причини цього становища лежать у несприятливих для розвитку видавничої справи економічних і суспільно-політичних умовах окресленого періоду.

З огляду на форму власності основну категорію видавців і друкарів становили одноосібні приватні фірми чи інституції. У підрозділі характеризується діяльність окремих видавництв; “Підручні видавництва” хорових товариств «Боян», «Бандурист», “Бібліотека музикальна” (утримувалась на кошти учнівської та студентської молоді львівської Академічної гімназії), Інститут Народної Творчості у Львові (під кер. С.Сапуна та муз. кер. Є.Цегельського), НТШ, “Народне музичне видавництво” т-ва «Просвіта», «Українське педагогічне товариство», СУПРОМ, Музичне товариство ім.Лисенка у Львові; приватних видавництв (“Торбан”, “Галицька накладня” Я.Оренштайна); вплив діяльності окремих категорій видавців та друкарів на динаміку розвитку нотовидавничої справи.

У другому підрозділі “Діяльність друкарень та літографій” розглянуто діяльність місцевих та західноєвропейських поліграфічних осередків, які виконували замовлення видавничих фірм та окремих осіб. Встановлено, що у структурі поліграфічних закладів, причетних до нотного друку, важливу роль відігравали приватні; серед усіх діючих друкарень в регіоні впродовж окресленого періоду не було спеціалізованих, які б виробляли виключно нотну продукцію.

Наприкінці ХІХ ст. розширюється географія міст Західної України, в яких діють друкарські заклади і де друкують музичні твори. У друкуванні західноукраїнських видань останньої третини ХІХ ст. особливо зростає роль німецьких та австрійських поліграфічних закладів.

Третій підрозділ: “Технічні способи друкування нот”. Тут увагу зосереджено на технічних питаннях нотодрукування: характеризуються нотодрукарські технології, їх вплив на зростання кількості продукції тощо. В друкарнях, що діяли на території Західної України впродовж ХІХ – першої половини ХХ ст. для нотодрукування застосовувались три види друкарської техніки: друк глибокий (металографія), друк плоский (літографія або цинкографія) і друк високий (нотонабір).

Четвертий підрозділ: **“Цензура нотодруків”**, в якому з’ясовано, що видавнича продукція регламентувалася видавничою (світською і церковною) цензурою. У Галичині у цьому відношенні порівняно із Східною Україною було легше.

П’ятий підрозділ: **“Тираж. Художнє оформлення нотних видань”**. Величина тиражу певного видання залежала насамперед від його попиту, а також від технічних можливостей застосованого способу друкування (друкарської техніки). В підрозділі розглянуто також питання художнього оформлення видань, мистецького рівня книжкової графіки. З’ясовано, що з допомогою художнього оформлення книга отримує свій індивідуальний естетичний вигляд, свою обрзаність.

Третій розділ **“Характеристика видавничого репертуару. Види нотодруків”** складається з трьох підрозділів. У цьому розділі характеризуються нотні видання за способом виконання, жанрами музичних творів та їх фаховим призначенням (духовна музика; музичний фольклор; жанри професійної музики: хорова, камерно-вокальна, інструментальна, музично-сценічна творчість). Проводиться аналіз за видами нотних друків, критерієм класифікації яких є: соціально-функціональне призначення (прикладне й концертне); склад (кількість) опублікованих творів (моновидання і полівидання); спеціальна мета випуску (подарункові, ювілейні, меморіальні видання); зв’язаність з іншими книгами нотними і ненотними (серійні, нотні додатки і нотні книги-доповнення).

Нотний ринок в Західній Україні та в діаспорі пропонував користувачам широкий вибір українських авторів, а також представників різних національних композиторських шкіл Західної Європи, Росії.

Український нотовидавничий репертуар представлений основними на той час жанрами професійної музики, як церковної, так і світської, а також жанрами музичного фольклору.

У четвертому розділі **“Способи розповсюдження нотних видань”** простежуються шляхи розповсюдження нотної продукції через мережу книгарень, спеціалізованих магазинів, бібліотек. Продаж “книгопродавцем” в той час зводився до таких способів: прямий продаж від видавництва або автора індивідуальним покупцям чи установам; роздрібна книготоргівля в книгарнях і магазинах, торгівля поштою, продаж за передплатою.

Четвертий розділ складається з двох підрозділів: **“Реклама”, “Ціноутворення”**. Найчастіше видавці чи книгарі використовували такі види реклами для нотної продукції: дарчі примірники для окремих осіб чи інституцій; різновиди книготоргівельної реклами (в часописах, на

обкладинках нотодруків, книготорговельні каталоги); інші види друкованих рекламних матеріалів.

Ціни на українські фотодруки мало чим відрізнялись від цін на аналогічні видання в Польському Королівстві (зокрема у Варшаві), на Лівобережній Україні, що входили до складу Російської імперії і загалом були досить високими, порівняно з вартістю інших товарів.

ВИСНОВКИ

У **Висновках** узагальнено результати дослідження, зокрема встановлено, що:

Історико-культурні умови XIX — першої половини XX ст. стали об'єктивними чинниками розвитку української нотовидавничої справи, урізноманітнили її тематичні напрями, підвищили її поліграфічний рівень, дозволили збільшити обсяги видань, виокремити регіональні особливості. Попри це імперська і окупаційна політика держав, у складі яких перебувала тоді Західна Україна, спрямовувалась на нищення українського друку й придушення української культури. Ця політика була гальмівним фактором і для розвитку нотовидання, що робило особливо знаменним в таких умовах появу перших друків, які вийшли у світ з українських видавничих та друкарських закладів; все це підвищувало суспільну і науково-практичну цінність нотних видань.

Вся видавнича продукція регламентувалась цензурою (світською і церковною), яка служила важливим знаряддям під час адміністративних репресій.

У межах досліджуваного періоду відбулося становлення української нотовидавничої справи як системи: від спорадичного видання музичних творів окремими видавцями чи друкарнями — до спеціалізованої, цілеспрямованої видавничої та книгорозповсюджувальної діяльності. Визначальну роль у цьому процесі відіграла діяльність аматорських та професійних хорових товариств і колективів (“Боян”, “Бандурист”, хор української Академічної гімназії у Львові).

Розвиток нотовидавничої діяльності відбувався за чотири етапи:

Перший етап: 1816–1860-ті рр. Нотовидавнича справа на початках галицького відродження та в народницький період.

Другий етап: 1870–1890-ті рр. Впродовж цього етапу відбувається формування нотовидавничої справи як повноцінної системи, хоч її український аспект розвивався значно повільніше і у важчих соціально-культурних і політичних умовах порівняно з польським.

Третій етап: початок XX ст., період Першої світової війни і визвольних змагань (1914–1921), період між двома світовими війнами (1921–1939) —

якісно відмінний від попереднього різким обмеженням нотовидань. В умовах більш сприятливих (на Підкарпатській Русі у складі Чехо-Словаччини, на еміграції) чи менш сприятливих (в Галичині, Буковині, Волині й Холмщині під польською і румунською окупацією) українська нотовидавнича справа набирає політичних ознак, спрямованих на самозбереження і продовження розбудови національно-культурного процесу з огляду на політику нищення українства й ідеологічний тиск в умовах УРСР. Вагомим доповненням і підмогою в цій розбудові стала видавнича діяльність української еміграції. Разом з тим цей етап збагатив тематику видань.

Четвертий етап: (1939 — 1944). В цей період легально діє Українське Видавництво у Львові і Кракові і нелегально — ряд видавничих інституцій у Львові, в умовах еміграції в США, Канаді і в деяких європейських країнах.

Західноукраїнська нотовидавнича діяльність у зазначений період зосереджується у видавничих центрах Галичини (Львів, Перемишль, Станіславів, Тернопіль), Буковини (Чернівці), Закарпаття (Ужгород, Мукачеве, Чернеча Гора), осередках української еміграції в Європі (Відень, Прага, Париж, Берлін, Лейпціг, Варшава), США й Канади завдяки наявності в них мистецького, освітнього потенціалу. Підставою для розвитку нотовидавничої справи було книгарство та поліграфічна галузь промисловості, а також формування музичного середовища як основного споживача нотної друкованої продукції. Опорою для його існування були музичні інституції (виконавські, освітні), розвиток музичної фольклористики а також популярність аматорського музикування серед різних верств населення.

У типології видавців співіснували дві основні категорії — з власною видавничою базою і без такої, причому в кількісному відношенні превалюють видавці без друкарських засобів (друкарні, книгарні чи складу нот). Причини цього становища лежать у несприятливих для розвитку видавничої справи економічних і суспільно-політичних умовах окресленого періоду.

Перші організовані форми нотовидання та книгопоширення в українській музичній культурі Галичини пов'язані з діяльністю видавництва “Бібліотека музикальна”, окремих видавництв при хорових товариствах «Боян», «Бандурист”. У подальшому найбільш плідною була діяльність спеціалізованого музичного видавництва “Горбан”. До нотовидавничої діяльності активно залучаються громадські та культурно-освітні товариства. З огляду на форму власності основну категорію становили одноосібні приватні фірми чи інституції.

У структурі поліграфічних закладів, причетних до друкування нот, важливу роль відігравали приватні друкарні. В останній третині XIX ст. у

друкуванні західноукраїнських видань особливо зростає роль німецьких і австрійських друкарень.

У техніці поліграфічного виконання нотодруків позитивну роль відіграло застосування різних друкарських способів, активне впровадження способу літографії, що сприяло зростанню кількості продукції.

Величина тиражу певного видання залежала насамперед від його популярності, а також від технічних можливостей застосованого способу друкування (друкарської техніки). Потреба у популярних нотодруках задовольнялась також шляхом повторних видань (перевидань).

З допомогою художнього оформлення книга отримує свій індивідуальний естетичний вигляд, образність. При цьому в оформленні віддзеркалюються особливості тих соціальних умов, в яких живе книга, рівень розвитку мистецтва і поліграфічної техніки, конкретні вимоги часу, ідейно-тематичний зміст твору, цільова спрямованість видання, його тип, особливості читацького сприйняття.

Результати історико-книгознавчого й музикознавчого аналізу надрукованого нотного репертуару свідчать про широкий вибір творів українських композиторів, а також представників різних національних композиторських шкіл Західної Європи та Росії.

Характерною для нотних видань досліджуваного періоду є різножанровість професійної музики як церковної, так і світської. Близькість до потреб і вимог народного побуту викликала перевагу у творчій спадщині українських композиторів таких демократичних жанрів як хоровий, музично-драматичний і камерно-вокальний, а також жанрів музичного фольклору. Обмежена кількість українських оркестрових колективів, особливо симфонічних, спричинила відсутність серед видань оперних і оркестрових партитур, великих вокально-інструментальних творів.

Розповсюдження нотних видань пов'язане із створенням мережі книгарень і спеціалізованих музичних магазинів, заснуванням нотних фондів при бібліотеках, громадських та мистецьких об'єднаннях (НТШ, "Народного дому" хорового товариства "Боян"), навчальних закладах; ці заходи певною мірою забезпечували нотною продукцією міста Західної України на межі століть, сприяли популяризації української музичної творчості за регіональними межами.

Система інформування про нотні новини в основному базувалась на використанні часописів, поступовому зростанні ролі книготоргових каталогів та організованої реклами видавництва. Ціни на нотні видання в Західній Україні мало чим відрізнялись від цін в Польському Королівстві (зокрема у Варшаві) і загалом були досить високими.

Нотовидавнича справа в Західній Україні та в українській еміграції як складова частина української культури відіграла важливу роль в утвердженні національної свідомості й патріотизму, самовияві та самобереженні українства.

ДОДАТОК містить алфавітний перелік песоналій, видавничих, друкарських і книгорозповсюджувальних закладів, причетних до нотовидання та нотопоширення.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ

Основні положення дисертації апробовано у п'яти виданнях:

1. Zur Geschichte der ukrainischen Notenausgaben in Galicien im 19. und 20. Jahrhundert // Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa. — Heft 2. — Chemnitz, 1998. — S.33–39.

2. Українська музика в репертуарі польських видавців XIX — поч. XX ст. // Musica Galicana. — Т.III / Red. L. Mazepy. — Rzeszow: Wyd-wo Wyzszej Szkoły Pedagogicznej, 1999. — S.217–224.

3. Львівські видання лібретто опер і оперет XIX — поч. XX ст. з фондів ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України // Musica Galicana. — Т.VII / Red. L. Mazepy. — Rzeszow: Wyd-wo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2003. — S.57–64.

4. Нотовидавнича діяльність у Львові XIX — поч. XX ст. // Народнознавчі зошити. — 2004. — №5-6. — С.2–8.

5. Центри та осередки нотовидавничої справи в Західній Україні та українській еміграції XIX — початку XX століття // Наукові записки ЛДНУ ім. Франка. -Львів, 2005. -(в друці).

Осадця О.П. Українська нотовидавнича справа у Галичині, Буковині, на Закарпатті та на еміграції XIX – першої половини XX століть. –Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства зі спеціальності 17.00.01 – теорія та історія культури. Львівська державна музична академія ім.М.В.Лисенка. Львів, 2005.

У дисертації в історичній ретроспективі досліджено нотовидавничу справу в Західній Україні та в українській діаспорі як один з важливих чинників розвитку української музичної та книжкової культури XIX — першої половини XX століть. Дослідження ґрунтується на поєднанні методичних засад книгознавства та музикознавства. Охоплений історичний період є визначальним у становленні та розвитку нотовидавничої справи в регіоні: відбувся перехід від спорадичного видання музичних творів окремими закладами друку до певної системної

діяльності у цій сфері. В роботі охарактеризовано основні етапи розвитку нотодрукарства; здійснено книгознавчий аналіз масиву нотних видань, простежено шляхи їх розповсюдження.

Ключові слова: нотовидавнича діяльність, друковане нотне видання (нотодрук), видавництво, поліграфічне виконання, друкарня, способи нотного друку, видавничо-торговельне підприємство, книгарня, книговидавничий каталог, книготорговельний каталог.

Осадця О.П. Украинская ното-издательская деятельность в Галичине, Буковине, на Закарпатье и на эмиграции XIX – первой половине XX веков. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.01 – теория и история культуры. Львовская государственная музыкальная академия им. Н. В. Лысенко, Львов, 2005.

Диссертация посвящена комплексному исследованию процессов развития и основных направлений украинской нотоиздательской деятельности в Галичине, Буковине, на Закарпатье и на эмиграции XIX – первой половине XX вв. В музыковедческом и книговедческом аспектах проанализировано политические, экономические, историко-культурные факторы влияния на развитие нотоиздательской деятельности; установлено, что имперская и оккупационная политика стран-метрополий не содействовала развитию украинской инициативы в нотоиздательстве, что делало особо значительным деятельность украинских издательских институций, повышало их общественную и научно-практическую ценность.

Нотоиздательская деятельность в Западной Украине концентрируется в таких городах Галичины, как Львов, Перемышль, Станиславов, Тернополь; на Буковине – в Черновцах; на Закарпатье – в Ужгороде, Мукачево. Украинское нотоиздательство функционировало также в центрах сосредоточения украинской эмиграции в странах Западной Европы, США и Канады.

Решающую роль в процессе становления нотоиздательства сыграла деятельность любительских и профессиональных хоровых обществ и коллективов (Боян, Бандурист, хор Академической гимназии во Львове и др.).

В нотоиздательском процессе участвовало четыре главных лица: автор, издатель, печатник, книготорговец, которые могли исполнять свои функции отдельно, но чаще – совмещая их в одном, двух или трех лицах.

В типологии издателей преобладают предприниматели без собственной институции (печатни или книжного магазина).

Для нотных изданий характерна разнообразность в отношении жанров музыкальных произведений. В творческом наследии украинских композиторов преобладали такие демократические жанры, как хоровой, музыкально-драматический и камерно-вокальный, а также жанры музыкального фольклора.

Распространение нотных изданий связано с созданием сети книжных и музыкальных магазинов, библиотек; оно содействовало популяризации украинского музыкального творчества среди общественности Западной Украины и за ее пределами.

Ключевые слова: нотоиздательская деятельность, печатное нотное издание, издательство, полиграфическое исполнение, печатное заведение, способы нотной печати, издательско-книготорговое предприятие, книжный магазин, книгоиздательский каталог, книготорговый каталог.

Osadtsja O. P. Ukrainian Musical Publishing in Galychyna, Dukowyna, Transcarpathia and in emigration in the XIXth – first half of the XXth centuries. - Manuscript.

The thesis for candidate's degree by speciality 17.00.01 – theory and history of culture. Lviv Lysenko Academy of Music, Lviv, 2005.

The dissertation is devoted to the investigation of the study of musical publishing business in Western Ukraine and in Ukrainian emigration as one of important factors of development of the Ukrainian musical and publishing culture XIX — the first half of a XX item. The Ukrainian musical printing products are examined in the context of that time activity of people of other nationalities which inhabited earths of Western Ukraine; it enables to find out their interaction and to trace their development. Except for it, Ukrainians carried out music edition out of the ethnic earths. This dissertation research gives description and this musical publishing inheritance.

Historical and cultural terms XIX - the first half of a XX item became the objective factors of development of Ukrainian musical publishing business, its thematic directions diversified, promoted its polygraphy level, allowed to multiply the volumes of editions, select regional features. Without regard to it policy of the states imperial and of occupation, in composition what it was Western Ukraine, headed for elimination of the Ukrainian seal and suppression of the Ukrainian culture. This policy was a brake factor and for development of musical publishing and printing, that did especially momentous in such terms appearance of the first editions, which went out in light from Ukrainian publishing and

printing establishments; all of it promoted the public and scientific – practical value of musical editions.

The chronologic scopes of research are predefined by concrete dates and engulf a period over 120 years (1816-1944). Low bound (in 1816) is output in Lvov from the walls of printing-house of Stawropyhiskij Institute of musical collections of Church chanting. A high bound (in 1944) is the last dated of occupations music editions in Lviv of end of military operations of Second world war on territory of Ukraine. The engulfed historical period is determining in becoming and development of musical publishing business in a region: transition took place from sporadic edition of musical works by separate printing-houses to certain system activity in this sphere.

Development of musical printing activity took place after four high-quality by excellent stages. First stage (1816-1860th) in beginnings of the Galychyna revival and in a populist period. Second stage (1870-1890th): during this stage there is forming of Musical Publishing as valuable system, though its Ukrainian aspect developed considerably slower and in more heavy social and political terms comparatively with Polish. Third stage: beginning of a XX item, period of First world war and liberation competitions (1914-1921), period between two world wars (1921-1939) - high-quality different from previous by sharp limitation of musical printing. In the conditions of more favourable (on Transcarpathia in composition Chekho-Slovakia, on emigration) or less favourable (in Galychyna, Bukovyna, Wolyn' and Holmshchyna under Polish and Romanian occupation) Ukrainian musical publishing business collects the political signs directed on self-preservation and continuation of alteration of national cultural process taking the policy of elimination and ideological pressure into account in the conditions of Ukrainian soviet republic. Publishing activity of Ukrainian emigration became in this alteration ponderable addition and help. At the same time this stage extended the subject of musical editions. Fourth stage (1939 - 1944): in this period legally Ukrainian publishing House operates in Lviv and Cracau and illegally is row of publishing houses in Lviv, in the conditions of emigration in the USA, to Canada and in some European countries.

In the dissertation an author analyses the music publishing activity of separate centers and cells of the explored region and in emigration, their productions possibilities applications of new technologies and methods of organization of labour are described; it is found out the last names of publishers, printers, Book-sellers, concluded their annotated list, discovered and analysed their activity.

The Ukrainian musical publishing activity in a noted period is concentrated in the publishing centers of Galichina (Lviv, Peremyshl', Stanislaviv, Ternopil'), Bukovina (cherniwci), Transcarpathia (Uzhgorod, Mukachewe), cells of Ukrainian emigration in Europe (Vienna, Prague, Paris, Berlin, Leipzig, Warsaw), the USA and Canada due to a presence at them artistic, educational potential.

For development of musical publishing business was book business and polygraphy industry of industry, and also forming of musical environment was foundation as the basic user of musical printing products.

All publishing products were regulated by censorship (society and church) which served to the important instruments during the administrative repressions. Activity of separate publishing houses is characterized in subsection: "Improvised publishing houses" of choral societies of «Bojan», «Banduryst», "Biblioteka muzykal'na" (it was contained on facilities of student's and student young people of Lvov Academic high school), Instytut Narodnoji Tworchosty, "Proswita", Lyssenko Musical society in Lvov; private publishing houses of J. Jaroslawenko ("Torban"), J. Orenstajn ("Galyc'ka nakladnia") and others.

In the technique of polygraphy execution positive role was played by application of different printing methods, active introduction of method of lithography, that was instrumental in growth of amount of products.

In the structure of polygraphy establishments participating to the seal of notes, private printing-houses acted important part. In last third of a XIX item the role of the German and austrian printing houses especially grows in the seal of westukrainian musical editions.

Musical market in Western Ukraine and in emigration offered to the users the wide choice of the Ukrainian authors, and also representatives of different national composers' schools of Western Europe and Russia.

The Ukrainian musical printing repertoire is represented by the genres of professional music, both church and society, basic by then, and also genres of musical folk-lore. A closeness to the necessities and requirements of folk way of life caused advantage in the creative inheritance of the Ukrainian composers of such democratic genres, as choral and chamber-vocal. Limited amount of the Ukrainian orchestras especially symphonic, stipulated absence among editions of operas and orchestral scores large vocally-instrumental works.

Ways of distribution of musical products was carried out through the network of bookstores, specialized shops, libraries. More frequent in all publishers used such types of advertising for musical products: donative copies for individuals or establishments; varieties of advertising (in magazines, on the covers of musical editions, auctions catalogues); other types of the printed publicities matters.

Musical publishing business in Western Ukraine and in Ukrainian emigration as component part of the Ukrainian culture played an important role in claim of national consciousness and patriotism, selfdisplay and self-preservation of Ukrainians.

Key words: music publishing activity, publishing trade enterprise, ways of musical printing, musical rack, musical issuing, musical bibliography, music publication.

Підписано до друку 02.09.2005 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний
Друк офсетний. Умов друк. арк. 1.
Замов. 148. Тираж 100.

Відділ поліграфії ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України
79000, Львів, вул. Дудаєва, 15.
тел.: 297-55-09

602 200

АВ 65.282

ПЕРЕНЕСЕНО

МИСТ